

Elity starších popolnicových polí na Slovensku **Lužická kultúra**

Každá doba, počnúc mladým paleolitom, sa vyznačovala určitou formou spoločenského rozvrstvenia, ktoré ovplyvňovalo a určovalo sociálny štatút. S dobou sa menili znaky prestíže a tým aj kritéria pre vyčlenenie vedúcej sociálnej vrstvy a jej nobility. K nadštandardným znakom elity patria zbrane. Do výzbroje lužickej kultúry patrili dýky, meče, hroty oštepov/kopije a strelky.

Od začiatku popolnicových polí sa stáva novým výrazom sociálneho stavu štvorkolesový voz ťahavý konským záprahom a súpravy kovového tepaného riadu. Geografické rozšírenie tohto druhu pamiatok v hrobách ukazuje jasnú koncentráciu v západnej časti strednej Európy. Bola elita vo východnej časti, kde patrí aj Slovensko chudobnejšia alebo je to len odraz iných zvyklostí? Z pohľadu kovových nádob obdobia popolnicových polí je na prvý pohľad zrejmé, že ich absencia v hrobách zodpovedá miestnym zvykom. Od začiatku sa objavujú jednotlivé nádoby alebo celé súpravy v depotoch. Zo Slovenska je výnimkou velatická mohyla v Očkove s celou súpravou kovového tepaného riadu. Ako jej hraničná oblasť prezrádza príklon velatickej kultúry k vývoju v západnej časti strednej Európy. Z obdobia popolnicových polí na Slovensku sú z hrobov menej časté nálezy súčastí konského postroja a vozu.

Vyčlenenie súčastí konského postroja a voza z hrobov obdobia popolnicových polí na Slovensku naráža na problém – a tým je spoľahlivé určenie. Zdá sa, že zvyk uložiť do hrobu súčasti postroja alebo voza nemal v období popolnicových polí na Slovensku, ale ani v celej Karpatскеj kotline veľký ohlas.

Zatiaľ čo súčasti konského postroja v hrobách včasných a starších popolnicových polí sú preukázateľné, o voze a jeho súčastiach sa to nedá zodpovedne povedať. Jeho absencia v hrobovej výbave je azda skôr prejavom regionálnych zvyklostí než odzrkadlením nižšieho sociálneho statusu. Bohatstvo hrobovej výbavy zvýraznené prítomnosťou zbraní sa bežne spája so spoločensko-sociálnym postavením zosnulého. Vo výbave hrobov lužickej kultúry na Slovensku sa však výraznejšie nepremiata, no o to viac vyniká spoločný majetok v podobe hromadných nálezov bronzovej industrie, ktoré aj spoločne obetovali.

Literatúra

- NOVOTNÁ, M. 2004: K elitám obdobia starších popolnicových polí na Slovensku. In: K počtě Vladimíru Podborskému. Brno, 497-506.
- NOVOTNÁ, M. 2004: Militária lužickej kultúry na Slovensku. In: Popelnicové pole a doba halštatská, Archeologické výzkumy v jižních Čechách - Supplementum 1, 393-412. České Budějovice.